

ANNE APPLEBAUM

A Gulág története I.

Europa

A gulág hiányzik a köztudatból

URL: <http://www.mult-kor.hu/cikk.php?id=9862>

A gulág nem lett része a nyugati tömegkultúrának és köztudatnak, amiért komoly felelősség terheli a baloldali értelmiséget.

Anne Applebaum amerikai történész, újságíró hat évig dolgozott a szovjet koncentrációs táborok történetét feldolgozó könyvén, a 2003-ban megjelent, s azóta több mint két tucat nyelven kiadott Gulág történetén.

Anne Applebaum, a The Washington Post főmunkatársa a Heti Válasznak adott interjúban (5. évfolyam 19. szám) elmondta, lényegében három fő oka volt, amiért a Nyugat igyekezett elfeledkezni a Gulág tragédiájáról:

"Egyik ok, hogy a szovjet rendszer évtizedekig gondosan elzárt minden dokumentumot. A Gulágról nem készült fotó, film, ami az embereket felrázta volna. A lágerek helyszínét nem lehetett látogatni, a tanúk, túlélők nem beszélhettek. A mai napig sincs olyan megrázó képsor, mint amilyen a hitleri haláltáborokról készült. A Nyugat köztudatába nem jutott el a Gulág."

"A másik ok a II. világháború megítélésében gyökerezik. A szövetséges hatalmak meg kívánták őrizni a dicsőséges, felszabadító imázst. Nehéz lenne bevallani, hogy az egyik véreskező diktátor, Sztálin segítségével győzték le a másik népiártót, Hitlert. A harmadik, talán legfontosabb ok a nyugati baloldali értelmiség kritika nélküli hozzáállása. Azok, akik évtizedekig fáradoztak azon, hogy a szocialista eszméket Nyugatra importálják, attól tartottak, hogy a szovjet rendszer

bármely elemének bírálata magára az eszmére vetődött volna rá."

A kutató elmesélte: "Kutatásaim során nekem az volt a legnagyobb meglepetés, hogy a Gulag az egész országot behálózta, a Balti-tengertől Szibériáig, a Fehér-tengertől a Kaszpi-tóig. Voltak lágerok nagyvárosokban, és voltak közép-ázsiai eldugott településeken. Nemcsak a megfélemlítés nyílt eszköze volt, de a gazdaság legfontosabb tartópillére is."

Ugyanakkor "a Gulag története nem lett része a köztudatnak, a tömegkultúrának. Ha csak az amerikai filmipart nézzük, Spielberg megcsinálta a Schindler listáját, de ezenkívül is számos sikeres filmadaptáció dolgozta fel a holokausztot. Ezzel szemben a szovjet rendszerről James Bond-, Rambo-kalandfilmeket láthat a néző a szovjet ellenség karikatúrafiguráival. Ki gondolná ezek után, hogy egy embertelen, brutális rendszerről volt szó. Ahogy könyvem előszavában is említettem, az új, demokratikus Prágában sétáltam a 90-es évek elején, ahol a legnagyobb döbbenetemre a legkelendőbb szuvenír a szovjet sarló és kalapácsos jelvény, a legtöbb vásárló pedig amerikai és nyugat-európai turista volt. Jogosan háborodna fel mindenki azon, ha valaki a horogkeresztet tűzné ruhájára, de a sarló-kalapácsot jó mókának tartották. A történészek körében tapasztaltam változást, hála az archívumok megnyitásának, a dokumentumok hozzáférhetőségének. Ahhoz, hogy a Gulag-lágerhálózat története megfelelő közegbe kerüljön, újra kellene gondolni a II. világháború történetét is, ami nem kis feladat."

Anne Applebaum: A Gulág története I-II.

Európa Könyvkiadó, 2005

1212 oldal, 5500 Ft